

Sakspapir

Saksbehandlar	Arkiv	ArkivsakID
Eirik Bouwer Utne		19/1677

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
34/2019	Utval for levekår	PS	03.09.2019

Framtidig plassering av Elias Mjåtveithuset

Vedlegg:

Rapport - Eliashuset

Elias-huset - ny plassering

Saksopplysningar:

Bakgrunn

Husmannsplassen *Træet* på Mjåtveit, gbnr 22/15, var bustaden til dikteren, folkeminnesamlaren og spelemannen Elias Mjåtveit, fødd 2. april 1874. Elias Mjåtveit budde her fram til han døydde den 27. november 1957. Mjåtveit var ein sentral kulturaktør i Meland, og var mellom anna med i oppstarten av UL Solglytt, Meland Mållag og 17. mai-markeringane i kommunen.

Plassen på Mjåtveit vart etter kvart matrikulert som eige bruk, men står fram som eit relativt heilskapleg kulturmiljø som husmannsplass. Ein kjenner ikkje til andre ståande husmannsplassar i Meland. Stova står svært tett på eit nyare hus på garden og har vore lite brukt dei siste tiåra.

Interessentane Meland sogelag og Meland mållag har jobba over tid med å få tatt vare på stova, der eigar har søkt om rivingsløyve. I januar 2019 vart det gjennomført ei synfaring og tidleg vurdering med Gamle 3hus, med tilskot frå Meland kommune. Tilrådinga var å gjennomføre ei meir omfattande vurdering som grunnlag for vidare arbeid, dette vert gjennomført i august 2019 mellom anna med tilskot frå Meland kommune. Det har òg vore gjennomført oppmålingsarbeid og fasadeteikningar.

Eigar av stova har i sak 18/2283 fått rivingsløyve, med vilkår om:

- 1. Riving må skje i samråd med Meland Mållag og Meland Sogelag*
- 2. Meland Mållag og Meland Sogelag har frist fram til 25.05.2019 til å avklare og iverksetja ein tiltak – og gjennomføringsplan for overtaking og flytting av våningshuset**

*Nemnde frist er forlenga

Interessentane har spurd kommunen om det er høve for å setje opp att stova i Meieriparken på

Frekhaug, som deira føretrekte alternativ. Det er lagt ned ein betydeleg frivillig innsats i arbeidet.

Vurdering

Meieriet Frekhaug er under bygging etter vedtak i KS-25/2018, og inkluderer etablering av Meieriparken mellom Sjursethuset og sjølve Meieriet. Interessentane har peika på ei plassering like nordaust for Sjursethuset som ønskjeleg.

Denne plasseringa har nokre usikre moment, og må eventuelt kvalitetssikrast/prosjekterast. Det er bratt terreng ned mot Havnebrekka, og relativt nær bustadhus på gbnr 23/6. Stova har full loftshøgde, og vil ta utsyn frå delar av parken.

Interessentane har meldt at dei ønskjer å nytte huset til samlingar, kulturaktivitetar, konsertar og som mogleg skrivestove. Denne type bruk kan i utgangspunktet passe godt inn i Meieriprosjektet, der ein kan samle aktivitetar i fleire bygg. Området er vidare verna i kommuneplanens arealdel, med formål om å ta vare på det kulturhistoriske miljøet ved Frekhaug kai. Eigartilhøve og driftsstruktur for gjenoppsett stova er ikkje avklart på noverande tidpunkt.

Omsyn ved Meieriparken

Meieriparken er utforma for å tene ulike målgrupper, frå småbarn til eldre, men med ulike fokussonar. For ungdomssegmentet er denne sonen lagt til området der interessentane ønskjer å kunne setje opp att stova. Fokussonen vil vere avgjerande for trygg og god drift av ungdomsklubb og avvikling av ungdomsarrangement, for å sikre at ungdom har ein attraktiv plass nær sjølve meieribygget. Ved å leggje til rette for ein sone for fysisk aktivitet og opphald i nærleiken av klubben, men noko unna gateløpet, søkjer ein å få til balansert sosial kontroll i uteområda. Her vert ungdom sitt ønskje om å kunne trekke seg tilbake balansert opp mot behov og ønskje for oppsyn frå vaksne tillitspersonar.

Etablering av stova og ulik aktivitet ved denne fokussonen vil påverke den omtalte balansen, og medføre risiko for at ungdom i større grad vil trekke lengre unna Meieriet ved klubbdrift og ungdomsarrangement. Andre plasseringar ved Meieriparken vil medføre at utsynet inn mot Osterfjorden vil verte betydeleg redusert.

Kunnskapsformidling og alternativ plassering

Kommunen har kjend til problemstillinga knytt til framtidig bruk av stova sidan 2015, og vore i dialog om problemstillinga ved ulike høve. Flytting, rehabilitering og gjenreising av stova har vorte vurdert som det reelle høvet for å ta vare på bygget, og vil kunne vere med å gi framtidige generasjonar innsikt i både viktig kulturverksemd på Holsnøy i tidlegare tider og korleis levkåra var for husmannsfamiliar i regionen.

Ei generell ulempe ved flytting av verneverdige bygg er at konteksten ikkje lenger er til stades, noko som reduserer byggets pedagogiske verdi. Barn og unge kan ved ei plassering i Meieriparken ikkje få ei intuitivt innsikt i kor hardt livet var for dei aller fleste husmannsfamiliar og strandsitjarar, sidan stova ikkje lenger vil stå i sin opphavlege samanheng ved dei mindre bygningane og små jordstykkeane i utkanten av Mjåtveitgarden. Ved dette omsynet vil ei plassering i kulturmiljøet kring Holmestova kunne vere betre eigna.

Ei alternativ plassering på Holme vil avhenge av ei rekke tilhøve, til dømes eige av grunn, tilkomst for køyretøy og universell tilgang, men vil kunne vere med å revitalisere det viktige verna og freda kulturmiljøet her. Bruk av stova til opphald for forfattarar og diktarar vil vidare kunne vere betre eigna på Holme.

Spørsmålet om plassering av Elias Mjåtveit-huset er i ein svært tidleg fase, der ein ikkje kjenner til framdrift, kostnad, finansiering, drift og eigarstruktur. Ein kan ikkje på noverande tidspunkt konkludere med klare alternativ, før fleire detaljar er kjend og konseptutforminga er komme lenger. Ei plassering i Meieriparken vil få negativ innverknad på ein sentral funksjon for Meieriet-prosjektet slik det var vedtatt i KS-25/2018, og Meieriet vil vere ferdigstilt før naudsynte detaljar kan ventast avklarte.

Det vert vurdert til at ein må komme tilbake til spørsmålet når interessentane og prosjektet har komme vidare i planlegginga og konseptutforminga.

Folkehelse

Gjenoppsetting av Elias Mjåtveit-huset vil ha positivt innverknad på folkehelsa, gjennom aktivitet og kunnskapsformidling.

Miljø

Saka har ikkje påverknad på miljøet på noverande tidspunkt

Økonomi

Prosjektet om å sette opp att stova er i ein tidleg fase. Saka omhandlar ikkje økonomiske tilhøve.

Konklusjon

Interessentane vil ta vare på eit viktig minne over ein betydeleg kulturaktør frå Meland, og den siste kjende ståande husmannsstova i kommunen. Det er lagd ned stor frivillig innsats i prosjektet. Førspurnaden om å få setje opp att stova i Meieriparken vert vurdert til ha negativ påverknad for ein sentral funksjon for Meieriet-prosjektet, og er ikkje tilrådd. Ein kan ikkje sikre seg naudsynt kunnskap før Meieriet er ferdigstilt. Ei plassering ved Holmestova kan vere eit mogleg alternativ. Stoveprosjektet er i ein tidleg fase, og ein bør vente på vidare utvikling i prosjektet før ein vurderer alternativ i detalj.

Framlegg til vedtak:

Utval for levekår tek saka til vitande.

Utval for levekår - 34/2019

ULK - behandling:

Leiar kultur Eirik Utne orienterte.

Alternativt framlegg til vedtak frå Sølvi Knudsen, SP:

Utval for levekår ber administrasjonen sjå på plassering av Eliashuset ved sida av Sjursethuset i den såkalla Meieriparken.

Dette bør arbeidast med i eit samarbeid med søkjarane i saka.

Avrøysting:

Framlegg til vedtak frå Sølvi Knudsen fekk 6 røyster for, (SP, KrF, 1 AP, H, Uavh, MDG), 1 røyst mot,

(AP), og er såleis vedteke.

ULK - vedtak:

Utval for levekår ber administrasjonen sjå på plassering av Eliashuset ved sida av Sjursethuset i den såkalla Meieriparken.

Dette bør arbeidast med i eit samarbeid med søkjarane i saka.